

Тест за модельною програмою «Історія України. 7 – 9 класи»
(авт. Бурлака О. В., Желіба О. В., Павловська-Кравчук В. А., Худобець О. А., Черкас Б. В.,
Щупак І. Я.)

Пушкарська Інна Василівна,
вчителька історії та правознавства Смілянської спеціалізованої школи I-III ступенів №12
Смілянської міської ради Черкаської області

8 клас

Історія України

Розділ IV. Українська козацька держава наприкінці 50-х років XVII – на початку XVIII ст.

Варіант 1

ГР 3. Виявляє здатність до співпраці, толерантність, громадянську позицію

Проаналізуйте змодельовану ситуацію та виконайте завдання.

Ви є дипломатом України на саміті Європейських держав. Вам доручено підготувати доповідь на тему: «Ціна свободи: історична боротьба України за суверенітет проти російського імперіалізму». Доповідь має ґрунтуватися на матеріалах про Руїну/Мазепу та сучасну повномасштабну агресію.

Прочитайте та проаналізуйте історичні матеріали. Дайте відповіді на запитання, які допоможуть підготувати вам доповідь за планом і висловити свою позицію.

Текст 1. Шлях від протекторату до Руїни та спроба Мазепи відновити суверенітет.

Період після Переяславських угод (1654) кинув Козацьку державу у вир Руїни. Спроби гетьманів (Виговського, Дорошенка) укласти договори з іншими державами (Польща, Туреччина, Швеція) для відновлення повного суверенітету зустрічали жорстку протидію москви, яка використовувала будь-яку нагоду – від військового втручання до інспірування внутрішніх конфліктів серед старшини – для нав'язування свого протекторату.

Кульмінацією цієї боротьби стала спроба гетьмана Івана Мазепи розірвати протекторат, уклавши коаліцію зі шведським королем Карлом XII (1708). Відповідь москви була жорстокою: знищення столиці Батурина, масовий терор та нав'язування лояльного гетьмана в Глухові, що наочно продемонструвало: запропонований «захист» був лише фасадом для колоніального підпорядкування.

Текст 2. Протистояння тій самій імперській логіці.

Сучасна повномасштабна війна РФ проти України (з 2022 року) є прямим продовженням імперської політики придушення української незалежності. Як і у XVII–XVIII століттях, агресія спрямована на знищення державних інститутів, придушення національної еліти та заперечення самого права українського народу на самостійне політичне існування.

Відмінність у тому, що сьогодні згуртована українська нація, спираючись на коаліцію міжнародних партнерів, веде успішну оборону, перетворюючи трагедію на остаточне утвердження свого суверенітету та позиції як рівноправного члена європейської родини.

План доповіді:

1. «Мазепинський шлях».

Що було головним інструментом москви для зміцнення контролю та перешкоджання гетьманам у відновленні повного суверенітету в добу Руїни?

А економічна блокада та обмеження торгівлі із Заходом

Б заборона використання української мови у діловодстві
В підбурювання внутрішніх конфліктів серед старшини та військове втручання
Г примусова полонізація козацької еліти

2. Аналіз джерела.

«Так/Ні».

Знищення Батурина та нав'язування лояльного гетьмана в Глухові продемонструвало, що головною метою Москви було *не* повне скасування інституту Гетьманства на той момент, а його перетворення на *повністю підконтрольний* інструмент.

3. Порівняння.

Чим принципово відрізняється сучасна реакція України на агресію від фрагментації та внутрішньої боротьби, що спостерігалася в добу Руїни?

А Сучасна держава має кращі фінансові ресурси.

Б Сучасний конфлікт позбавлений релігійного виміру.

В Сучасна війна обмежується лише військовими силами.

Г Сучасна нація демонструє згуртованість та покладається на широку міжнародну коаліцію.

4. Гетьман і ключова дія/концепт.

Установіть відповідність між гетьманом та його дією/концептом, спрямованим на відновлення суверенітету.

	Гетьман		Дія/Концепт
1	Іван Виговський	А	Коаліція зі шведським королем Карлом XII
2	Іван Мазепа	Б	Спроба створити «Велике князівство Руське» (Гадяцький договір)
3	Петро Дорошенко	В	Спроби переговорів із кримським ханом/турецьким султаном
4	Богдан Хмельницький	Г	Створення Козацької держави внаслідок Національно-визвольної війни

5. Вибір множини.

Які історичні уроки зі спроби Мазепи є актуальними для позиції України у сучасному світі? (Оберіть ТРИ правильні твердження)

А Необхідність перенесення столиці на захід.

Б Усвідомлення того, що російський «захист» є лише прикриттям для колоніального підпорядкування.

В Необхідність рішучого розриву з імперськими центрами для утвердження незалежності.

Г Недоцільність використання іноземних військових союзів.

Д Важливість опори на коаліцію міжнародних партнерів (як противага імперії).

Е Немоżliвість військового опору проти чисельнішого ворога.

6. Висновок.

Доповніть головний висновок для вашої дипломатичної доповіді:

Історія боротьби України від спроби Мазепи до нинішнього опору, підтверджує, що головною цінністю нації є _____ 1, захист якої можливий лише завдяки _____ 2 на тлі триваючої _____ 3.

1	А	згуртованим національним зусиллям
2	Б	економічній кризі
3	В	суверенітет

	Г	зовнішнім боргам
	Д	імперської агресії
	Е	європейській інтеграції

Критерії оцінювання

Рівні	Початковий і середній		Достатній		Високий		Усього
№ ТЗ	1	2	3	4	5	6	
Відповіді	В	Так	Г	1 – Б 2 – А 3 – В 4 – Г	Б, В, Д	1 – В 2 – А 3 – Д	
Бал	1	1	1	4	2	3	12

Варіант 2

ГР 3. Виявляє здатність до співпраці, толерантність, громадянську позицію

Проаналізуйте змодельовану ситуацію та виконайте завдання.

Ви є дипломатом України на саміті Європейських держав. Вам доручено підготувати доповідь на тему: «Ціна свободи: історична боротьба України за суверенітет проти російського імперіалізму». Доповідь має ґрунтуватися на матеріалах про Руїну/Мазепу та сучасну повномасштабну агресію.

Прочитайте та проаналізуйте історичні матеріали. Дайте відповіді на запитання, які допоможуть підготувати вам доповідь за планом і висловити свою позицію.

Текст 1. Шлях від протекторату до Руїни та спроба Мазепи відновити суверенітет.

Період після Переяславських угод (1654) кинув Козацьку державу у вир Руїни. Спроби гетьманів (Виговського, Дорошенка) укласти договори з іншими державами (Польща, Туреччина, Швеція) для відновлення повного суверенітету зустрічали жорстку протидію москви, яка використовувала будь-яку нагоду – від військового втручання до інспірування внутрішніх конфліктів серед старшини – для нав'язування свого протекторату.

Кульмінацією цієї боротьби стала спроба гетьмана Івана Мазепи розірвати протекторат, уклавши коаліцію зі шведським королем Карлом XII (1708). Відповідь москви була жорстокою: знищення столиці Батурина, масовий терор та нав'язування лояльного гетьмана в Глухові, що наочно продемонструвало: запропонований «захист» був лише фасадом для колоніального підпорядкування.

Текст 2. Протистояння тій самій імперській логіці.

Сучасна повномасштабна війна РФ проти України (з 2022 року) є прямим продовженням імперської політики придушення української незалежності. Як і у XVII–XVIII століттях, агресія спрямована на знищення державних інститутів, придушення національної еліти та заперечення самого права українського народу на самостійне політичне існування.

Відмінність у тому, що сьогодні згуртована українська нація, спираючись на коаліцію міжнародних партнерів, веде успішну оборону, перетворюючи трагедію на остаточне утвердження свого суверенітету та позиції як рівноправного члена європейської родини.

План доповіді:

1. «Логіка імперського підпорядкування».

Що стало кульмінацією спротиву Гетьманщини московському протекторату на початку XVIII ст.?

А створення Першої Малоросійської колегії

Б спроба гетьмана І. Мазепи розірвати протекторат шляхом укладання коаліції зі Швецією

В підписання Вічного миру між московським царством та Річчю Посполитою

Г укладення Гадяцького договору

2. Аналіз джерела.

«Так/Ні».

Сучасна боротьба України проти агресії перетворює трагедію на остаточне утвердження її суверенітету та позиції як рівноправного члена європейської родини.

3. Порівняння.

У чому полягає вирішальна відмінність боротьби Гетьманщини у XVII–XVIII ст. з боротьбою сучасної України проти російської агресії?

А У XVII–XVIII ст. результат призвів до втрати столиці; сьогодні – ні.

Б У XVII–XVIII ст. призвів до нав'язування колоніального підпорядкування; сьогодні – до остаточного утвердження суверенітету.

В У XVII–XVIII ст. була відсутня міжнародна підтримка; сьогодні – є.

Г У XVII–XVIII ст. боротьба велася лише військовими силами; сьогодні – усією нацією.

4. Поняття/концепт та його прояв.

Установіть відповідність між історичним поняттям/концептом та його проявом у процесі.

	Поняття/концепт		Прояв в історичному процесі
1	Протекторат	А	Спроба розірвати залежність у 1708 р.
2	Руїна	Б	Статус Гетьманщини під москвою після 1654 р
3	Суверенітет	В	Знищення столиці Батурина та масовий терор
4	Жорстка відповідь	Г	Внутрішні конфлікти серед старшини та зовнішнє втручання

5. Вибір множини.

Якими є спільні риси російської імперської політики щодо України у XVII–XVIII ст. та на сучасному етапі?

А спроби знищити українські державні інститути

Б надання військової допомоги для захисту кордонів

В заперечення права українського народу на самостійне політичне існування

Г використання військової сили та терору як засобу нав'язування контролю

Д сприяння розвитку української мови та культури

Е спроби інтегрувати Україну в європейські політичні структури

6. Висновок/Завершення думки.

Доповніть головний висновок для вашої доповіді:

Історія показує, що імперські держави намагаються придушити _____ 1 для досягнення контролю. Проте успішний захист покладається на _____ 2 усієї _____ 3.

1	А	козацьке військо
2	Б	національну еліту
3	В	Гетьманський двір
	Г	згуртованість/єдність

	Д	іноземних найманців
	Е	української нації

Критерії оцінювання

Рівні	Початковий і середній		Достатній		Високий		Усього
№ ТЗ	1	2	3	4	5	6	
Відповіді	Б	Так	Б	1 – Б 2 – Г 3 – А 4 – В	А, В, Г	1 – Б 2 – Г 3 – Е	
Бал	1	1	1	4	2	3	12